

Vzdělávací program pro školní družinu

Školní družina při PJZŠ v Praze 4, Horáčkova 1100 Praha 4

„Družina plná pohody“

Vypracoval kolektiv vychovatelek při PJZŠ v Praze 4

Platnost od 1. září 2018

Identifikační údaje

Adresa: První jazyková základní škola

Horáčkova 1100, Praha 4

Zřizovatel: Městská část Praha 4

IČO: 60436221

Ředitel: Mgr. Jana Libichová

Telefon: 261225848

Charakteristika ŠD

- Školní družina (ŠD) slouží k výchově, vzdělávání a rekreaci žáků školy. Řídí se zejména prováděcím předpisem ke Školskému zákonu – Vyhláškou č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.
- Mohou ji navštěvovat žáci 1. – 3. ročníku ZŠ. O zařazení žáka do družiny rozhoduje ředitel školy.
- Tvoří ji 8 oddělení do maximálního počtu 30 dětí. Jednotlivá oddělení jsou věkově smíšená (např. 1. a 3. ročník).
- Činnost vychází z pedagogiky volného času. Cílem je snaha o vytvoření místa pro odpočinek dětí po vyučování a zároveň přispět k cílenému ovlivňování jejich volného času.

Cíle a kompetence

Vycházejí z obecných cílů vzdělávací soustavy § 2 odst.2 Školského zákona.

Naše cíle jsou:

- Kompenzovat u dětí jednostrannou zátěž během školního vyučování.
- Správně motivovat děti nabídkou zájmové činnosti a rozvojem praktických dovedností v různých činnostech je naučit vztahu k vlastnoručně vytvořenému výrobku.
- Využívat dětské zvědavosti k samostatnému myšlení a tvoření vlastních prací.
- Rozvíjet u dětí kamarádství, vést je ke komunikaci, rozvíjet jejich schopnost respektovat práci a úspěchy vlastní a druhých.
- Využívat poznatky, které děti získaly ve škole a vhodným způsobem na ně navázat ve výchovné činnosti.
- Využívat preventivního programu školy formou sociálních a komunikačních her (správné řešení konfliktních situací).
- Pěstovat základní pohybové dovednosti dětí a jejich schopnosti odpočinku, rekreace a zájmové činnosti.
- Pozorovat přírodu, vést děti k její ochraně, vysvětlovat neznámé a nepochopené pojmy.

Cílem výchovně vzdělávací činnosti je utvářet všestranně a harmonicky rozvinutou tvůrčí osobnost s ohledem na biologický, psychický a sociální rozvoj.

Z hlediska **biologického rozvoje** vychovatelka vede děti :

- k pravidelnému každodennímu cvičení a pohybu zejména na zdravém vzduchu
- k osvojování, upevňování vědomostí a návyků týkajících se hygieny, ochrany zdraví, předcházení nemocem a úrazům
- k odstraňování špatných návyků

Psychický rozvoj se týká rozvoje rozumového, citového a volního.

V oblasti **rozumového rozvoje** vede vychovatelka děti :

- k využívání poznatků, které děti získaly ve škole i v běžných životních situacích
- k osvojování přiměřené dovednosti pracovat s knihou a s jinými častěji užívanými informačními pomůckami / mapy, atlasy, encyklopedie, časopisy /
- k rozšiřování, prohlubování a osobitých zájmů a schopností
- k pochopení a používání znaků, pomocí kterých lidé komunikují / řeč, gesta, mimika, písmo /, hlavně ke zdokonalení jazykového projevu

V oblasti **rozvoje citů** vycházíme z předpokladu vytvoření dobrého vztahu mezi vychovatelkou a dětmi.

Vychovatelka vede děti :

- k vytváření kladných citových vztahů k přírodnímu a společenskému prostředí,
- ke správnému řešení konfliktních situací

V oblasti **rozvoje vůle** vede vychovatelka děti :

- k potlačování nevhodného impulzivního jednání vůči svému okolí
- k samostatnému řešení nejrůznějších úkolů a situací
- k sebeovládání, překonání vnitřní nechuti k činnosti

Při **uspokojování sociálních potřeb** dětí je nutné přihlížet k jejich individuálním zvláštnostem a sladit je s úkoly výchovy celého oddělení. Z tohoto hlediska vede vychovatelka děti :

- k osvojování běžných společenských zvyklostí a pravidel kulturního chování a jejich uplatnění ve škole, doma i na veřejnosti
- k uvědomování si svého postavení v různých společenských skupinách
- k podřizování se zájmům většiny, k chápání potřeby uvědomělé kázně, k pochopení odpovědnosti za její porušení

Výchovně vzdělávací cíle a záměry vychovatelka uskutečňuje především v praktických činnostech dětí.

Jedná se zejména o tělovýchovnou, estetickou a odpočinkovou zájmovou činnost, kterou plánuje cílevědomě s ohledem k prostorovým a materiálním možnostem ale i k potřebám, přáním a schopnostem kolektivu.

Jednotlivé vzdělávací cíle jsou slučovány do rozvíjených kompetencí, které vybavují žáky činnostně zaměřenými a prakticky využitelnými dovednostmi.

Prostřednictvím volnočasových aktivit jsou posilovány a rozvíjeny tyto klíčové **kompetence**:

1.kompetence k učení	4. kompetence sociální a personální
2. kompetence k řešení problémů	5. kompetence občanské,činnostní a pracovní
3.kompetence komunikativní	6. kompetence k trávení volného času

Formy činnosti

- **Pravidelná činnost** je dána týdenní skladbou zaměstnání a představuje zejména organizované aktivity zájmového charakteru.
- **Příležitostné akce** přesahují zpravidla rámec jednoho oddělení a nejsou zahrnuty do týdenní skladby činností. Jsou to například výlety, exkurze, návštěvy divadelních představení a programy pozvaných organizací zabývajících se zájmovou, zábavnou a poučnou činností.
- **Spontánní aktivity** zahrnují každodenní individuální činnosti (hry s hračkami a stavebnicemi), pobytu venku (po organizované části pobytu v družině), spontánní hry v tzv. koncové družině (v době, kdy jsou slučována oddělení).
- **Odpočinkové činnosti** jsou klidové činnosti po obědě, například poslechové činnosti a individuální hry.
- **Příprava na vyučování** zahrnuje především didaktické hry, vypracování domácích úkolů (po dohodě s rodiči) a další činnosti.
- Základním prostředkem činnosti školní družiny je **hra** založená na **zážitku** účastníků, která obohacuje jejich sebepoznání, rozšiřuje vědomosti a dovednosti a navozuje kladné emoce.

Svět kolem nás

- Rodina a domov
- Příbuzní
- Kamarádi
- Svátky a oslavy
- Škola
- Mezilidské vztahy
- Umění a kultura

Člověk a svět práce

- Seznámení s různými výtvarnými a řemeslnými technikami.
- Hygiena prostředí, sebeobslužná činnost, bezpečnost
- Výroba dárků pro radost

Lidé a čas

- Plánování volného času
- Životní etapy
- Putování časem

Rozmanitost přírody

- Roční období
- Zvířátka
- Počasí
- Ochrana životního prostředí

Člověk a jeho zdraví

- Hygienické návyky
- Relaxace
- První pomoc
- Prevence
- Pobyť v přírodě
- Zdravý pohyb

Seznam zájmových činností

- Hra na poznávání kamaráda po hlase nebo hmatu, máme-li zavázané oči).
- Povídání si o rozdílu mezi slovy kamarád, přítel a spolužák.
- Hlazení po duši - povědět něco hezkého o spolužákovi
- Co je to vandalismus, oprava poškozených her, hraček, úklid školních tašek, věnování se sebeobslužné činnosti.
- Nejsme všichni stejní – uvědomování si, v čem a jak jsou znevýhodněni někteří lidé (psychicky či tělesně).
- Zkouška dorozumívání se jen odezíráním, vcítění se do situace neslyšících lidí / pantomima /.
- Představit si pocity nevidomého člověka (zavázané oči a navigace ke zdroji zvuku).
- Zkouška role nevidomého a jeho průvodce
- Cvičení hmatu (určování předmětů pod dekou).
- Orientace v prostoru – zkusíme na hřišti dojít poslepu k cíli.
- Zkouška poslepu namalovat jednoduchý obrázek na tabuli – hra: Slepý malíř.

- Čtení pohádek z různých světadílů.
- Povídání si o jiných národech, zemích. V čem se národy liší, v čem jsou obyvatelé jiných zemí jiní než my.
- Advent – vnímání začínající atmosféry Vánoc, čtení o Vánocích, vyprávění o smyslu adventní doby.
- Výroba Mikuláše, čerta, anděla.
- Vyprávění o vánočních zvycích, dodržovaných v naší rodině.
- Zpěv koled, recitace básniček.
- Výroba vánočních ozdob z různých materiálů.
- Výzdoba družiny vánočními motivy.
- Výroba dárečků pro důchodce
- Příprava na vánoční trhy pro rodiče, prarodiče, kamarády.
- Výroba přáníček k Vánocům a jmenovek k dárkům.
- Uspořádání vánoční besídky .
- Kresba ohňostroje.
- Karneval – výroba masek a doplňky k nim.
- Valentýn – výroba srdíčka pro toho, koho máme rádi.
- Velikonoce – čtení o národních zvycích spojených s jarem.
- Malování a zdobení kraslic (batikou, polepováním, voskem..).
- Výzdoba družiny a okna symboly Velikonoc (kresba, vystřihování).
- Pletení pomlázky, setí osení.
- Zpěv písniček o jaru, koledy, říkadla.
- Den dětí - hry, soutěže, diskotéka.
- Besedy o „kouzelných“ slovech (děkuji, prosím, omlouvám se) a jejich významu, vymyšlení drobných příběhů, v nichž tato slovíčka hrají významnou roli.
- Scénky s kouzelnými slovíčky (a bez nich).
- Správné zdravení, podání ruky, požádání o něco, poděkování.
- Besedy o tom, čím můžeme druhého potěšit - dárkem, pochvalou, chováním, úsměvem. Denně si uvědomovat slušné a laskavé chování.
- Hry na vyřizování drobných vzkazů, vstupování do úředních místností, hodnocení našeho chování ve školní jídelně.
- Besedy o správném chování při návštěvě divadla.
- Scénky s náměty: Přicházíme do divadla, Opozдили jsme se, Kdy tleskat, Jak se chovat o přestávce apod.
- Vyprávění o zážitcích z divadla, kreslení obrázků z představení.
- Soutěže v poznávání hudebních nástrojů podle tvaru a zvuku- hra: Na kapelníka.
- Malování hudebních nástrojů.
- Výstavy na panelech ve vestibulu školy a na chodbách z prací vyrobených v družině.
- Besedy o vhodném a nevhodném chování v dopravních prostředcích, na silnicích, o následcích dopravní nekázně.
- Hry scének na téma: Jak se chováme při cestě autobusem, vlakem. Zdokonalování a procvičování chování na chodníku, na silnici, na přechodech...
- Cvičení jazyka (jazykolamy, dechová cvičení, správná výslovnost).
- Pomocí říkadel a básniček cvičení rytmu a melodie řeči.
- Vyprávění pohádek a příběhů ze života.
- Dramatizace jednoduchých pohádek a příběhů.
- Pantomimické předvádění povolání, zvířata, sporty, pocity.
- Seznámení se s pravidly slušného chování ve veřej. prostorách.
- Povídání si o pořadech v televizi, v rozhlase, doporučení vhodných pořadů, proč se nám líbí.

- Porovnávání reality (naše zkušenosti) s filmovými příběhy. Vědomostní „televizní“ soutěže – příprava a hra.
- Vyprávění o zásadách pravidelného denního režimu, rozlišování povinnosti a zábavy.
- Kreslení, co nás nejvíce baví, co nás baví méně, čemu věnovat nejvíce času, co se musí dělat každodenně. Nad kresbami besedy.
- Hry na jednotlivé činnosti denního režimu, přiřazování vhodné denní doby a odhad, jak dlouho se jim většinou věnujeme.
- Besedy o čase, který lidé promarní, příklady, kdy čas využíváme špatně.
- Společná příprava týdenního plánu činnosti školní družiny.
- Plánování odpočinku po příchodu ze školy, formou kvízu zjišťovat, čemu se říká aktivní odpočinek.
- Besedy o možnostech správného využívání volného času, inspirace u jiných lidí.
- Vyprávění drobných příběhů, v nichž se střídají příjemné i nepříjemné události.
- Plánování správného režimu jednoho běžného dne, týdne.
- Besedy na téma: Jak jsem trávil víkend, malování, co jsme zažili a navrhování programu pro další víkendy.
- Tvorba ročního kalendáře důležitých akcí družiny.
- Využívání her, při nichž se cvičí paměť, pozornost, postřeh, soustředěnost a tvořivé myšlení.
- Vyprávění o oblíbených předmětech a proč je máme rádi.
- Výroba papírových hodin s pohyblivými ručičkami.
- Vyprávění příhod, v nichž měl význam čas (co znamená přijít včas / pozdě).
- Besedy o nebezpečí spěchu, který často přinese zbytečná zranění.
- Ohlédnutí se za prázdninami. Shromáždování pohledů a obrázků z míst, která jsme navštívili, a povídání si o nich. Z obrázků vytvořit prázdninový vláček.
- Příprava plánu všech aktivit, kterým se chceme v létě věnovat, sestavení kalendáře. Po prázdninách porovnání plánů se skutečností.
- Prohlížení fotografií známých i neznámých lidí, hledání rozdílů typických pro jednotlivá věková období.
- Chronologické řazení fotografií / obrázky osob, které představují jednotlivé fáze života.
- Vyprávění nejzajímavějších příhod z našeho raného dětství.
- Besedy o domácnosti dříve a dnes (vybavení, nábytek, doplňky, spotřebiče atd.).
- Vyprávění o tom, jak nám technika pomáhá nebo naopak škodí ve volném čase.
- Pátrání po tom, jak vypadala škola, do níž chodili naši rodiče.
- Povídání o tom, jak děti pomáhaly doma dříve a jak dnes.
- Prohlížení starých časopisů o módě, bydlení, vaření, atd.
- Besedy o starých řemeslech (řezbář, kovář, hrnčič, bednář, švec, tkadlec atd.).
- Návštěva keramické dílny.
- Pátrání, jak se žilo na hradech a zámcích – společně kreslení hradu s jeho okolím.
- Pozorování přírody, porovnávání jednotlivých druhů rostlin s encyklopedií.
- Výroba „lesního skřítky“, jméno, domeček, povídání příběhů, které mohl zažít.
- Poznávání hmyzu s pomocí encyklopedií.
- Četba knihy Ferda Mravenec a kresba mravenců a jiných brouků.
- Povídání si o mraveništi.
- Kreslení a modelování ptačího hnízda s mládřaty.
- Poznávání ptáků podle vzhledu a zpěvu.
- V zimě pozorování ptačích stop ve sněhu.
- Sledování různých druhů tažných ptáků, zjišťování, kam a kdy odlétají.

- Povídání si o různých druzích květin a o podmínkách k jejich životu.
- Péče o květiny – pěstování, zalévání.
- Pozorování klíčení semínek osení.
- Sběr zajímavých kamenů a jiných přírodnin.
- Malba na oblázky, které jsme donesli z vycházek.
- Návrhy a zhotovení různých druhů „šperků“ z přírodnin.
- Soutěže ve skládání rozstříhaných obrázků zvířat a rostlin.
- Besedy o právech každého živočicha na život. Vyprávění a návštěva útulku pro zvířata.
- Naslouchání zvukům přírody, určování původce zvuků, třibení smyslů.
- Vyprávění o domácích zvířatech a na základě vlastních zkušeností vysvětlit, jakou péči vyžadují.
- Sledování výcviku psa, vysvětlení, jak se pes učí.
- Kresby domácích mazlíčků.
- Adopce „našeho“ zvířátka v pražské Zoo, návštěva Zoo
- Získávání informací o životě zvířat v ZOO.
- Z barevných papírů skládání (origami) zvířátek.
- Besedy o ročních obdobích – sledování změn v přírodě, život zvířat, vztahy zvířat.
- Soutěže v získaných znalostech o přírodě.
- Četba o přírodě a jejích proměnách.
- Koláže charakterizující jednotlivé měsíce (roční období).
- Zpěv písniček a básniček s přírodní tematikou.
- Soutěže v poznávání ovoce a zeleniny podle hmatu, vůně a chuti.
- Kresba a výroba určitého stromu v jednotlivých ročních obdobích.
- Využívání podzimních listů a plodů pro koláže, zahrádky.
- Obtiskávání listů – využívání různých technik výtvarné činnosti.
- Poznávání hub (práce s obrázky a atlasem).
- Kresba a výroba prvních jarních květin
- Besedy o počasí, jaké máme rádi, jaké je jinde ve světě, může skrývat i nebezpečí (bouřka, náledí..).
- Seznamování s pranostikami, vysvětlování jejich významu.
- Barvy a kresba duhy, bouřky.
- Besedy o vodě, jejích skupenstvích a o významu vody, s využitím obrázkového materiálu z dětských encyklopedií.
- Podle fantazie a vlastních poznatků kresba koloběhu vody v přírodě.
- Besedy o ochraně a čistotě vod.
- Pozorování čistoty a úprava okolí. Co a jak by se dalo zlepšit?
- Besedy o svátku Den Země..
- Pomoc při úklidu okolí školy.
- Třídění odpadu již v družině, následný odnos do kontejnerů (nejsme líní). Sběr papír a plastových víček.
- Besedy o tom, jak člověk škodí, nebo prospívá životnímu prostředí.
- Vyprávíme si o nebezpečí ohně ve volné přírodě.
- Obkreslování postavy ve skutečné velikosti na balící papír, popis názvů částí těla a dokreslování důležitých orgánů.
- Vyprávění o otužování a zdravém životním stylu.
- Správná relaxace a odpočinek (tělesně a psychicky).
- Kontrola dodržování běžné denní hygieny (čistota rukou), čistota oděvu a jeho vhodnost.
- Besedy o osobní hygieně a jejím významu.

- Ujasnění a dodržování hygienických zásad při kašlání, kýchání, použití WC, stolování atd., upozorňování vzájemně na prohřešky.
- Povídání o péči o náš chrup, o prohlídce u zubaře.
- Kresba ovoce a zeleniny.
- Sestavování zdravého jídelníčku a doplňování kreslenými nebo vystřiženými obrázky.
- Vystřihování obrázků různých jídel (z časopisů a letáků), rozdělení na zdravá a méně zdravá, tvorba koláže.
- Povídání o dětských nemocech a jejich léčení, prevence.
- Povídání, jak pečovat o své zdraví, zacházet s léky, co je to respirační doba léků atd.
- Pokusy ošetřovat jednoduchá zranění.
- Vyprávění, jak předcházet úrazům, co se může stát při koupání, při jízdě na kole apod.
- Seznámení s nejnámějšími léčivkami, vysvětlování účinků a použití.
- Besedy, co nám může uškodit (neznámá zvířata, lidé apod.) jak se zachovat při snaze neznámého člověka navázat s námi kontakt, jak přivolat pomoc dospělého.
- Telefonování – jak oznámit úraz, přivolat pomoc.
- Jak používat lékárníčku a zásady první pomoci.
- Při pobytu na dvoře školy hrajeme pohybové a míčové hry.
- Organizování závodivých a sportovních her
- Prohlubování znalostí o živé a neživé přírodě.
- Soutěže ve stavbě sněhuláků.
- Závod v hodů koulí na cíl, do dálky apod.
- Do sněhové plochy vyšlapávání obrazů, obtisk anděla apod.
- Seznamování s pravidly míčových her a cvičení v jejich dodržování.

Délka a časový plán vzdělávání

Vzhledem k proměnlivé organizační struktuře oddělení /dle věku žáků a podle ročníků/ je školní vzdělávací program školní družiny zaměřen proměnlivě a časový plán nelze stanovit jednotně pro delší období. Je zpracován celoroční plán pro všechna oddělení s plánem připravovaných společných akcí. Plán je operativní a může reagovat na měnící se podmínky.

Podmínky přijímání uchazečů a podmínky průběhu a ukončení vzdělání

Činnost ŠD je určena přednostně pro žáky prvního stupně základní školy. O přijetí k vzdělávání ve ŠD rozhoduje ředitel školy na základě písemné přihlášky (zápisní lístek) zákonného zástupce žáka a řídí se vyhláškou o zájmovém vzdělávání a pravidly stanovenými ve vnitřním řádu školní družiny. Žáci jsou přijímáni na období daného školního roku. Dále se postupuje podle pokynů ředitele školy k platbám za školní družinu a podle pokynu ředitele školy k osvobození od úplaty za vzdělání ve školní družině. Zájmové vzdělávání může být ukončeno kdykoliv na základě písemné žádosti zákonného zástupce.

Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Ve školní družině jsme připraveny věnovat se žákům se speciálními potřebami a adekvátně s nimi pracovat. Úzce spolupracujeme s třídními učiteli a výchovnou poradkyní. Společně konzultujeme výchovné a vzdělávací metody. Pracujeme doporučení poradenského zařízení.

Materiální podmínky

Školní družina sídlí v budově základní školy. Třídy školní družiny jsou umístěny v 1. patře a v přízemí budovy. Některá oddělení školní družiny jsou umístěna v jazykových učebnách. Prostory splňují bezpečnostní kritéria. Vybavení družin je pravidelně doplňováno z finančních prostředků školy a Trianglu. Družina má k dispozici dětské hřiště, dvůr zahradu a multifunkční školní hřiště.

Personální podmínky

Ve školní družině pracuje osm vychovatelek z toho si dvě doplňují odbornou kvalifikaci. Průběžně se účastní DVPP.

Ekonomické podmínky

Náklady na provoz školní družiny jsou hrazeny z rozpočtu školy, uplaty za vzdělání a Trianglu.

Popis podmínek bezpečnosti práce a ochrany zdraví

Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí obsahuje vnitřní řád školní družiny a školní řád, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků je zajištěno v rámci celé školy. Vychovatelky školní družiny jsou pravidelně proškoleny dle závazných dokumentů / plán, bezpečnost práce, požární ochrana a další/.
Viz odkaz Školní řád, vnitřní řád školní družiny, ostatní dokumentace u ředitele školy.